

KIDZSIMA HADZSIME:

Szimmetrikus négykezes

Valamikor, ha a japánok kínai verset akartak írni, japánul is, kínaiul is megírták a maguk változatát. Ezt a mintát követve próbálunk meg most – megadott szabályok szerint – modern verset írni. Talán a távol-keleti olvasó is élvezni fogja ezeket a „kínai” verseket, hiszen átléphet velük a szellemi-nyelvi korlátokon. Összeállításunkban először az eredeti verset közöljük, azután – ügyelve a formai hűségre – a költemény fordítását. S reméljük, a modern versek nem feledtetik, hogy a négykezes vers műfaját évszázadokkal ezelőtt Kelet-Ázsiában alkották meg.

Szinte minden nyelven írtak négysoros verset. Ha létezik nyelv, amely a műformát nem ismeri, kérem, tanítsanak meg rá. Sokan úgy hitték, az írás feltalálásával az emberi emlékezőtehetség, átörökítő képesség gyengülni fog. Kétes elképzelés. Amikor még nem létezett írás, a versek szájhagyomány útján terjedtek, így született a népköltészet. Így maradtak ránk a négysoros versek is, amelyek azóta írásban terjednek világszerte. A *Varetamago* (Költéseim) című kötetben a Cukuma Kiadó nemrégiben közzétett néhány japán négysoros fordításban. Ez adta az ötletet, hogy a négysorosok antológiája japán nyelven is megjelenjen.

Először a *Contrastive Duo Poetry*, azaz a „Feleselő duettköltészet” gyűjtőnevet adtam ezeknek a verseknek, de azt hiszem, illik rájuk a *szimmetrikus négykezes* kifejezés is. Az első ilyen vers 1996 novemberében jutott el hozzám; nyomban lefordítottam japánra.¹

Leza Lowitz: *Ask God...*

Ask
God
what happened
to God.

Ríza Róviccu–Kidzsima Hadzsime: *Tazunejo...*

Tazunejo
kami no karada ni
nani ga okotta ka
szono kami ni

Leza Lowitz: *Kérdezd meg...*

Kérdezd meg
Istent
hogy hová lett
az Isten

¹. A magyar fordítást az angol és a japán változat után közöljük. (A fordítók)

Ezután – a négykezes verselés egyik szabálya szerint – a harmadik sor felhasználásával megírtam a magam szimmetrikus változatát.

Kijima Hajime: *Can you, genes...*

Can you, genes,
hold secretly
what happened
to the creatures?

Kidzsima Hadzsime: *Naa, idensi-kun...*

Naa, idensi-kun
inocsi aru mono ni
nani ga okotta ka
kakusi motterarerunkai

Kidzsima Hadzsime: *Titkolhatják...*

Titkolhatják
a gének
hová lettek
a lények?

Irodalmi partnerem, Leza Lowitz amerikai költőnő Kaliforniában él. A versláncot elindító négy sor *Old ways to fold New Paper* című könyvének (Új papírtekerics régmódi hajtogatása; Wandering Mind Books kiadó, 1996) *Kyoto: at the mineral baths* (A kiotói gyógyfürdőben) című versében önálló darabként szerepel. Amikor „*Responses Magnetic*” (Mágnesválaszok; Katydid Books) című, angol nyelvre fordított kötetem megjelent, kedves levelet kaptam tőle; azt írta, „a mágneses erő” vonzásában ragadott tollat. „Nagyon szeretem azt a *community spirit*-et – közösségi szellemet –, amely e szabad párbeszédekben ölt formát”. Az én *contrastive* – szembeállító – kifejezésem helyett azonban inkább a *connective* – összekapcsoló – kifejezést javasolja. Miss Lowitznak a *Bungaku kúkan* (Irodalmi légkör) című folyóiratban megjelent *Szimmetrikus négykezesek* angol versfordításairól is volt néhány hasznos észrevétele.

Mégis: igazi öröm, hogy angolul is formába önthetem ezeket a verseket, hiszen a szimmetrikus négykezeset én élesztettem újjá.

A következő vers szerzőjét csak könyvből ismerem. Piet Hein dán költő négysorosos parányi remeklése. A vers a *Grooks* (Epigrammák) című kötetből való, amely csupa négysorosból áll. A szerző a német megszállás alatt részt vett a dániai ellenállásban, tehát nyilván az idősebb korosztályhoz tartozik. Szakane Genfu, a *Szórakoztató természetrajz* című kötet illusztrátora adta kezembe könyvét angol fordításban. Nem vagyok biztos benne, hogy ezt a kis gyöngyszemet sikerül-e japánul visszaadni, mégsem tudok lemondani róla. A kötetben nem szerepel, az angol fordító neve, lehet, hogy a szerző angolul írta ezeket a verseket. Íme, a négykezes céljára kiválasztott négysoros.

Piet Hein: *Hide Nothing!*

If your thoughts
are rubbish merely,
don't express yourself
too clearly.

Piet Hein–Kidzsima Hadzsime: *Kakuszu mono nasi!*

Kangaete iru koto
tada no kuzu dattara
hjógen sinaszan na
szonna ni akeszuke ni

Piet Hein: *Titoknyeső*

Ha gondolatod
üres hodály,
legyen mondatod
csupa homály.

És íme a harmadik sorra komponált változat.

Kijima Hajime: *Sudden Freshness*

If words and images
happen to come unitedly,
one may express the innermost
thoughts unexpectedly.

Kidzsima Hadzsime: *Omoigakenai dokiri*

Kotoba ga imédzsi o zokuzoku
harande vaite kitara
mosi ja hjógen dekiru ja mo
fui ni sintei no omoi o

Kidzsima Hadzsime: *Váratlanság*

Ha szó és kép
egyszerre lép elő,
a mondat lényege
a váratlan erő.

A következő vers Gergely Ágnes magyar költőnőtől származik, akivel több mint húsz éve levelezek. Az író nő maga fordította versét angolra, kifejezetten az én kérésemre. Változatomban a szimmetrikus négykezes egy másik szabályát követtem: a négysoros első sorában szereplő hívószóra a negyedik sorban szereplő szó válaszol.

Agnes Gergely: *Adam and Eve*

„Fine lady, I would take you to Persia
in case I had two train-tickets.”
„I’d go with you through any tunnel, fine gentleman,
if I were sure that Persia exists.”

Gergely Ágnes–Kidzsima Hadzsime: *Adam to Ibu*

„Nimai kippu ga arun nara, ne,
Perusa e curete itte agetai jo.”

„Donna roszen de mo go-isso szuru va jo,
honto ni Perusa ga ikiterutte sindzsirareru nara.”

Gergely Ágnes: *Ádám – Éva*

„Szép hölgy, elvinném Perzsiába,
ha volna két vonatjegyem.”

„Föld alá is követném, szép úr,
csak tudnám, van még Perzsia.”

S a négykezes másik darabja:

Kijima Hajime: *Existential Murmur*

Doesn't Persia exist on deep inside the weaving
art of rug that touches my fingers bare,
and those quotable, even in translation, Rubayat
by Khayyam and Rumi who dwell on Mystery?

Kidzsima Hadzsime: *Szonzai to va no cubujaki*

Perusa'tte kono szude de szavaru dzsútan
no orikata fukaku ni szosite mata
nazokuri hirogeru Khayyam ja Rúmí no
honjaku de mo kucsizu szameru Rubaiato ni sika to aru no de va?

Kidzsima Hadzsime: *Létsuttogás*

Vajon nincs-e Perzsia mélyre szöve
a szőnyegekben, csupasz ujjam alatt?
S ha fordításban olvasom is – Omár Khajjám
és Rúmí – *rubáiba* rejtett titkaitokat?

Omár Khajjám négysorosai elbűvölnek, valahányszor elolvasom japán fordításukat. Az alábbi Rúmí-verset pedig a szerzőnek *A zene természete – forradalom mollban elbeszélve* című kötetéből idézem majd (a Csúró Kiadó nemrég megjelent kiadása). Rúmí verseit csak angol fordításban ismerem. Egynémely versét olyannak érzem, mint Salman Rushdie *Sátáni versek* című munkáját, azt a művet, amely miatt olyan iszonyú megaláztatás érte az egész világirodalmat, határok feletti botrány: a könyvet nyilvánosan elégették, a szerzőt halálra ítélték, és vérdíjat tűztek ki a fejére.

„A 14. századi Perzsia jelentős misztikusokat adott a világnak. A perzsa irodalom olyan ragyogó és pompás misztikus verseket hagyományozott ránk, mint Maulána Dzsálál al-Dín Mohamad Rúmí *A rejtett tartalmat magyarázó masznaví* és a *Tabriz napjának költeményei*, emellett Rúmí alapította meg a dervisrendet is.” A *Dervisrend és a szúfizmus* című könyv emlékezik így Rúmíró, aki az iszlámhoz kapcsolódó szúfista irányzat kiemelkedő képviselője. A kötet képet is közöl a költőről. „E vallási irányzatnak a miszticizmus adott értelmet a veszéllyel játszani szerető – a normákat követő és a normáktól eltérő – tehetséges emberek és a nincstelenek számára, akik a vallásban hittek és örök nyugalanságban éltek, de azoknak is, akik a földi élettől mámorosodtak meg. A Singon szekta megalapítója, Kúkai – akinek gondolatai eléggé nehezen követhetők – és a Singon Tacsikava-irányzat között van bizonyos távolság, de a miszticizmus mindkettőre jellemző.”

Rúmí angolra fordított négy sorosainak kötete az *Unseen Rain* (Láthatatlan eső) címet viseli. John Moyne és Coleman Barks fordította (Threshold Books). Az itt közölt finom mívű vers ebből a kötetből való.

Rumi: *No wineglasses here...*

No wineglasses here, but wine is handed round.
No smoke, but burning.
Listen to the unstruck sounds,
and what sifts through that music.

Rúmí–Kidzsima Hadzsime: *Szakazuki...*

Szakazuki ga nai no ni, szake va mavaszare.
Kemuri ga nai no ni, moeszakatte iru.
Mimi katamuke jo, hikarezu ni oru hibiki
szono ongaku o tórinukete kuru mono ni.

Rúmí: *Nincs kezünkben...*

Nincs kezünkben borospohár, s a bor közöttünk körbejár.
Nincs körünkben seholyse füst, fölöttünk mégis szikra száll.
Hallgasd, ahogy a húrokon egyetlen árva hang se peng,
És hallgasd pendítetlen is, ami a zenén átszítál.

Az én hallgatásra komponált változatom:

Kijima Hajime: *Sky calls...*

Sky calls and the underground water responses.
How colorful are the voices of Earth.
I listen to the mute soothing landscapes.
What fountain can purge follies and traumas?

Kidzsima Hadzsime: *Szora ga jobi...*

Szora ga jobi, csikaszui ga kotaeru.
Cucsi no koegoe no nantaru iro jutakasza.
Mimi katamukeru no va, mugon de kokoronagomaszu fúkó.
Donna izumi ga orokasza ja kokoro no kizucuki fukitobaszu no ka?

Kidzsima Hadzsime: *Az Ég szavára*

Az Ég szavára mormog a víz a föld alatt.
A Föld szavában is megannyi szín lakik.
S én hallgatom a néma, nyugalmas tájakat.
Az örült kint lemosni miféle víz fakad?

Rúmí az angol nyelvű kötet szerint 1207-ben született és 1273-ban halt meg. Másutt 14. századi költőként említik. Halála után népszerűsége egyre nőtt, különösen az angol nyelvterületen. A 14. században vált igazán ismertté, az időbeli eltérést valószínűleg ez okozza.

Amikor angol nyelvű versantológiákban költőtársakat kerestem a négykezeshez, Tanigava Suntarótól kaptam segítséget. Ő hívta fel a figyelmemet Leza Lowitz mellett William I. Elliottra is. Mr. Elliott a *Poetry Kanto* című verseskönyvet Kavamura asszonnyal együtt szerkesztette. A kötetben szerepel többek között az alábbi négysoros.

William I. Elliott: *An Open and Closed Case*

Though we have never seen between the pages
Of a closed book, reason indicates that
Shut out, light leaves words in utter darkness.
Let in, light like nothing else, illuminates.

William I. Elliott–Kidzsima Hadzsime: *Hon no kaihei*

Todzita hon no pédzsi no nakami mattaku
mita koto ga naku to mo vakaru no va
makkura jami ni júhei szareta kotobatacsi da
nanjori mo hikari ga szaszeba akiraka na koto

William I. Elliott: *Nyitva – zárva*

Senki sem lát a becsukott könyv
lapjai közé, ám ésszerű, hogy
a kizárt fény sötétben hagyja a szavakat.
A bebocsátott fényben a szöveg felragyog.

Az új vers a harmadik sorbeli sötétségre épül.

Kijima Hajime: *Between Sleeps at Midnight*

Pen, pencil or paper can't be found nearby
No thesaurus but noisy late Mama's mumblings.
Yet words in utter darkness begin forming somehow.
Memorized happily, I cannot but scribble in the air.

Kidzsima Hadzsime: *Nemuri no tanima*

Kami mo hikkigu mo miatarazu
mukasi no haha no cubujaki igai dzsisó mo nai
ga kurajami no kotobatacsi ni csósi ga cukidasi
oboekomeron' nara szora ni cuite hajakaki da

Kidzsima Hadzsime: *Két álom között, éjfél tájt*

Nincs írószer, papír sem szótár
a közelemben. Csak halott anyád suttog
hangosan. Sötétség, szavak zárványa. Jegyezd meg
őket. Ha nincs más, a levegőbe írd.

A szimmetrikus négykezesek következő darabja a Hayden Carruth négysorosára írt változat. Carruth *Hó és szikla felől, a káosz felől* című kötetét Szavazaki Dzsunnoszuke és D. W. Right fordította, és a Jamada Kiadó jelentette meg. Ebből választottam ki a következő négysorost.

Hayden Carruth: *William, do you know...*

William, do you know why
I like writing these faxes
to you? Because you
don't have a fax machine.

Hayden Carruth–Kidzsima Hadzsime: *Viriamu...*

Viriamu dósite kó iu
FAX kimi ni kaku no ga szuki ka
vakaru kai? Naze nara kimi ga
FAX no kikai mottenai kara sza

Hayden Carruth: *William, tudod-e, miért...*

William, tudod-e, miért
szeretek faxot küldeni
neked? Azért, mert
neked nincsen faxod.

Változat faxra. El nem küldött levélre.

Kidzsima Hadzsime: *Langston, I love hearing...*

Langston, I love hearing
your incessant talk in heaven,
because my utmost pleasure was
translating the unseen you.

Kidzsima Hadzsime: *Rangszton*

Rangszton szora de no anata
no hikkirinasi no hanasi ga szuki da
nazeka nara avanai mama anata o
honjaku szuru no ga szaikó no jorokobidatta mono

Kidzsima Hadzsime: *Langston, szeretem...*

Langston, szeretem hallani,
hogy odafönn beszélsz magadban.
Ideleln is lefordítottam,
ami belőled láthatatlan.

Amikor levelemre válaszolva Hayden Carruth beleegyezett, hogy négysorosát publikáljam, a szimmetrikus négykezes műfaját „sikeresnek és rendkívül érdekesnek” nevezte.

Az ötvenes-hatvanas években levelezést folytattam Langston Hugheszal, akitől szintén biztató sorokat kaptam kísérletemre. Számos három-, illetve négysorosa közül az alábbi választottam. Fordításomat többen elolvasták, s most, amikor közzéteszem ezt a szimmetrikus négykezeset, elnézést kérek szerzőtársamtól, amiért háromsoros versét négysorosra tördeltem, hogy a négykezes versek szabályához alkalmazkodjam.

Langston Hughes: *Ennui*

It's such a
Bore
Being always
Poor

Kidzsima Hadzsime–Langston Hughes: *Jarikiren*

Nantettatte
unzari daze
icumo kacumo
bimbó dzsá sza

Langston Hughes: *Ennui*

Unalmas egy
regény
ha az ember
szegény

Változat az emberi létre:

Kidzsima Hadzsime: *Askance*

Can we be so
Happy
Being always
Jazzy?

Kidzsima Hadzsime: *Joko me de*

Szaivasze ni narerutte
vake jaro ka
icumo kacumo
dzsazuttereba?

Kidzsima Hadzsime: *Kancsalul*

Hossz ez vagy
bessz ez?
Csak ember ért
dzsesszhez.

Már a *Manjósú* (Tízezer falevél) című, első japán versantológia 8. kötetében szerepeltek láncversek, melyeket apácák, szerzetesek és arisztokraták írtak: egymás után fűzték verseik sorát. Ez a *renga haikai*-nak nevezett költemény Japánban a középkorban és az újkorban igen nagy népszerűsége tett szert. A láncversek szabályrendszere bonyolult. Az új verset például az *engo*, vagyis az előző versben szereplő *hívószó* alapján kellett megírni. Amellett hasonló jelentésű szavakat, mondatokat kellett a versbe fűzni, máskor viszont ellentétes értelmű szavakat és mondatokat. E sok szabály béklyójában azután gyakran csak bökversek keletkeztek. S akkor még nem említettük a különféle hatásokat, a versbeli illatokat, a kizengetést. Költőtársaimmal abban maradtunk, hogy a szimmetrikus négykezes esetében

leegyszerűsítjük a szabályokat. Az a lényeg, hogy a „feleselő duettköltészet” darabjai szimmetrikusak legyenek, mint a spanyolfal.

Csin Sunsin² *A Tang-kori költészet újjászületése* című kötetének bevezetőjében (Sincsó-sorozat) külön fejezetet szentel a „közös versalkotás”-nak.

„Közös versalkotás-nak nevezük azt az irodalmi műfajt, amelynek költői kínai és japán versek cseréjével ajándékozzák meg egymást. Ez az ajándékozás abban gyökeredzik, hogy a kínai irodalom elemi indulata a baráti érzés, ezáltal jön létre a kínai és a japán költemény lényege, a *közös versalkotás*. Kölcsönös versajándékozásról van szó, az ajándékba adott versre ráímel a következő költemény, vagyis az első vers már magában foglalja a következő vers rímét. Ez a bizonyos *felelő rím* a Tang-korszakban³ terjedt el, igazából azonban az azt követő Szung-korszakban⁴ élte virágkorát. A rímek tisztasága rövid pályán mozog, de bármily szerény a rím, technikájában rendet kell teremteni. Ezért ebben a korszakban egyre kifinomultabb rímalakzatok jöttek létre. Ríhaku⁵ művei között sok volt az ajándékvers, ám ezekben a versekben alig található tiszta rím. Egy hétszavas négysorosban a huszonnyolc írásjegy közül általában három írásjegyet kellett felhasználni a *felelő rímre*. Ami azt jelenti, hogy a költőknek szigorú feltételekhez kellett alkalmazkodniuk.”

En 1995-ben kezdtem négysoros verseket „cserélni”. Az első benyomásom az volt, hogy verseimet a címzettek rendre elfogadják (persze nem tudom, valóban ajándéknak tartották-e őket vagy sem). Az ajándékvers más, mint amit általában versnek tekintünk, intimebb, egy kicsit eleve föltételezi a másik vers jelenlétét, sokszori elolvasás után így éreztem, s talán költőtársaim is hasonlóképp éreznek. A parányi versekről több kimagasló íróegyéniség is véleményt mondott, de mindig azt reméltem, egyszer olyan üzenet is érkezik, mint amelyet Basó⁶ küldött a világnak egykor: „Akinek nincs elég akarateréje, nem képes haikut írni”.

A verssorokban előforduló hangok és a megfelelő írásjegyek száma, s egyáltalán a rím létezése számomra felszabadító erejű volt, amellet a három- és négysorosok versmondataiban a hasonló és az ellentétes szavak, kifejezések tartópillért jelentettek – így aztán a Csin Sunsin említette „pálya” végül is tág térnek bizonyult.

A versek íróival nem mindig sikerült kapcsolatba lépnem. Halott költőkkel például. Ilyenkor a klasszikusok négysorosaival átszeltem időt és teret, s végeredményben magamat ajándékoztam meg a szimmetrikus négykezessel. Még most is újabb és újabb kísérleteket teszek, régi szövegek különféle olvasataival próbálkozom, s a kísérlet szépsége mindannyiszor rabul ejt.

A kortárs költők körén kívül szimmetrikus négykezeseim gyűjteményéből – amely mára harmincöt darabból álló kis antológiává bővült – most egy régebbi munkát adok közre.

Liu Ji-hszi: *Looking at the Ring of the Sabre*

Often one regrets the powerlessness of words
To plumb the depths of one's thoughts.
Today we look at each other face to face.
How can we express the thousand recesses of the heart?

². Csin Sunsin (1924–) japán író, irodalomtörténész

³. Tang-korszak: 618–907 a klasszikus kínai költészet fénykora

⁴. Szung-korszak: 960–1270

⁵. Ríhaku (701–762) kínai költő

⁶. Macuo Basó (1644–1694) a japán haikuköltészet legfontosabb mestere. A haiku a világlíra egyik apró mesterműve, mindössze tizenhét szótagból áll

Liu Ji-hszi–Kidzsima Hadzsime: *Katana no tamaki o mite*

Icumo uvacura na deru kotoba ni akitarinu
hito no omoi no fukasz ni ojobu vake ga nai no da
kjó koszo va dzsiitto csokumen siaó
kokoro no okuszoko kara no mjakudó va hatasinai

Liu Ji-hszi: *Amit egy kard markolata jelent*

Fáj, hogy a szóban nincs elég erő
mérőónként járni a gondolatban.
Egymással farkasszemet nézni könnyű.
Nem látjuk, a szív rejtekhelye hol van.

Változat szembenézésre.

Kidzsima Hadzsime: *Looking at Kukai's Brush Work*

Over centuries the calligraphy was the thoughtful vehicle.
As seeing is partaking, entangling and absorbing,
We cannot gaze for a long time face to face.
And alas the written paper would survive us.

Kidzsima Hadzsime: *Kúkai fudeato mite*

Iku szeiki o mo koeomoi cutaete kita kono so
mirukoto va szan'nyú, katan, kjúsú da kara
csódzsikan ningen csokumen siau to szurihera szuru
sidzsó no so va kanarazu ikimi jori nagaiki da

Kidzsima Hadzsime: *Ami Kúkai ecsete nyomán maradt*

Századokig a betű volt az eszme.
Látsz: osztozol, megmerülsz, benne vagy.
De nem tudsz soká farkasszemet nézni.
Ó, jaj, az írás tovább itt marad.

Liu Ji-hszinek (772–842), a Tang-korszak költőjének versét John Cairncross fordította angolra; a fordító valamikor a Kókó Egyetemen dolgozott. Az itt közölt verset *Az éles kard dalai* című kötetből választottam.

Úgy emlékszem, Maruja Szaiicsivel⁷ történt meg elemista korában, hogy saját ostobaságán szégyenkezve, elnevette magát, amikor egy versét elszavalta. A visszaemlékezések legalábbis erről számolnak be. Nem értem, miért ostobaság az, ha saját versünket elszavaljuk. Ha a költemény zeneisége felfokozza a művészi élvezetet, az több mint játék – s ez az én változataim felnőtségére is érvényes.

De térjünk vissza a mi századunkba. Egy szimmetrikus négykezeset mutatok be ebből a korszakból. Sajnos, a versben szereplő rímet japánul nem lehet visszaadni.⁸

⁷ Maruja Szaiicsi (1925–) japán író, kritikus

⁸ A japán versben a sorok végén nem szerepelhet rím. (A magyar fordító azonban itt is élhet ezzel a lehetőséggel.)

William Butler Yeats: *Spilt Milk*

We that have done and thought,
That have thought and done,
Must ramble, and thin out
Like milk spilt on a stone.

William Butler Yeats–Kidzsima Hadzsime: *Koboreta miruku*

Kódó si, siszaku si,
Siszaku si, kódó sita vatasitacsi
va urocuite parapara ni naru
isi ni koboreta miruku no jó ni

William Butler Yeats: *Késő bánat*⁹

Tett voltunk s gondolat,
eszme és kivitel.
S most lelkünk szétszalad,
akár kövön a tej.

Változat egyetlen ígére.

Kijima Hajime: *Haunting Season*¹⁰

The ghosts who return periodically,
Whose dates we can foresee,
Would ramble, and surround us
Like seasonal tides in the sea.

Kidzsima Hadzsime: *Sucubocu no kiszecu*

Icu no hi ni ka vakaru hi ni
kimatte modotte kuru júreitacsi
va urocuite vatasitacsi o torikakomu
umi o nagareru kiszecu no sio no jó ni

Kidzsima Hadzsime: *Kísértetek évada*

Az idejük is tudható:
minden kísértet visszajár.
És szétszalad, és bekerít,
mint ha megjön a tengerár.

Ezzel a kétszer (a magyar változatban: háromszor) kilenc négysorossal és néhány kísérő szóval, reméljük, útjára indítottuk a *Contrastive Duo Poetry*, a „feleselő duettköltészet” műfaját, a szimmetrikus négykezeset. Remélhető talán, hogy ezzel átlépjük és kifeszítjük a japán nyelv kereteit, s hogy e műfaj szabályai nem is olyan bonyolultak. Nem lehet megjósolni, miféle sikere van az efféle derűs világirodalmi összeláncolódásnak. Az olvasó

⁹. Az angol közmondás – *It's no use crying over spilt milk*: Kifutott tej fölött hiába sírunk – körülbelüli magyar megfelelője a *Késő bánat*, *ebgondolat* (vagy az *Eső után köpönyeg*)

¹⁰. Lefordíthatatlan szójáték. *Hunting season*: vadászévad. *Haunting season*: „kísértési évad”

ismeretlen világba jut el, s a négysorosok erdejében egyedül vadászik. Vajon ugyanígy képzelik ezt költőtársaim is, akikkel együtt játszottuk ezeket a négykezeseket?!

Vihar Judit fordítása

A verseket Gergely Ágnes fordította

In: *Bungaku kúkan* (Irodalmi léggör) IV/2, 102–125, 1998.

Kis-Izra-tó... tavaszi nagytakarítás harkály módra – Zemplén

Fotó: SZABÓ MÁRTA